

PRAWO PROCESOWE/ARBITRAŻ

Wojciech Knawa
Adwokat w Kancelarii
Kubas Kos Gaertner

Czy w arbitrażu z udziałem Państwa obowiązuje zasada poufności?

Zasadą arbitrażu jest poufność. Ma ona na celu zapewnienie szybkości postępowania, ochronę tajemnicy handlowej, dobrego imienia stron oraz ograniczenia ryzyka kolejnego sporu. Zasada ta wytworzyła się wraz z rozwojem arbitrażu, który dotyczył jednak sporów prywatnych. Obecnie, stroną postępowań arbitrażowych bywa również i Państwo; jest to szczególnie widoczne w przypadku spraw dotyczących dwustronnych traktatów inwestycyjnych (BIT).

Udział Państwa w takich postępowaniach rodzi jednak pytanie, czy nadal obowiązuje w nich zasada poufności. Przedstawiona wątpliwość wynika bowiem stąd, że Państwo, przede wszystkim, ma obowiązek kierować się zasadą przejrzystości podejmowanych przez nie działań.

Początkowo, spory z BIT były prowadzone bez wiedzy opinii publicznej. Praktyka ta uległa jednak zmianie na skutek orzecznictwa arbitrażowego. W jej efekcie doszło do przełamania zasady poufności i zmian regulacji prawnych. Od 2003 roku porozumienie NAFTA wprowadziło bowiem obowiązek jawnych rozpraw arbitrażowych, a sądy rozpoznające spory z BIT zostały uprawnione do przyjmowania pism od podmiotów niepozostających w sporze.

Orzecznictwo arbitrażowe spowodowało także zmiany w ICSID Arbitration Rules. W ich efekcie, nie jest już bowiem potrzebna zgoda obu stron na przeprowadzanie jawnych rozpraw oraz uczestnictwo w rozprawach osób trzecich; istnieje natomiast obowiązek niezwłocznej publikacji najważniejszych fragmentów uzasadnień wyroków.

Orzecznictwo sądów arbitrażowych ukształtowało więc pewną praktykę w zakresie jawności postępowań dotyczących BIT. Wiodącą rolę w określeniu granic poufności odgrywają jednak strony, dopiero jeśli one nie ustalą tych granic, powstała luka mają za zadanie wypełnić sądy. Zadaniem sądów arbitrażowych jest bowiem odnalezienie odpowiedniej proporcji między jawnością sporów z BIT, integralnością postępowania sądowego oraz uzasadnionym interesem strony zainteresowanej zachowaniem poufności.

Odwołując się do tych zasad, sądy arbitrażowe przyjmują, że ujawnianie dokumentów w trakcie sporu może odbywać się tylko za ich zgodą, wskazując równocześnie, że po zakończeniu sporu obowiązek taki nie ciąży już na stronach. Zdaniem sądów, nie jest jednak dopuszczalne, aby strony „kontynuowały spory w mediach”; wyjątek stanowić mogą jedynie przypadki, gdy strony mają obowiązek publicznego ujawnienia określonych informacji objętych sporem.

Wymienione powyżej reguły mają również oparcie w Konstytucji i ustawach obowiązujących w Polsce. Można więc założyć, że spory z udziałem Polski, wynikłe z BIT, będą podlegać wymienionym wyżej regułom, pozwalając na rzeczywistą realizację zasady przejrzystości działań podejmowanych przez Państwo.